

ΕΓΘΕ
GJRE

Ελληνική περιοδική
έκδοση για τη
Θρησκευτική Εκπαίδευση

Greek Journal of
Religious Education

ISSN: 2623-4386.

Πληροφορίες για την έκδοση, οδηγίες για τους συγγραφείς και την υποβολή άρθρων / Publication information, instructions for authors and subscription information: <http://www.gjre.gr>

15ο Συνέδριο του European Forum for Teachers of Religious Education (EFTRE) [Ρώμη, 24-27 Αυγούστου 2023] The 15th European Forum for Teachers of Religious Education (EFTRE) Conference [Rome, 24-27 August 2023]

Ναζίρ - Παύλος Ναζάρ / Nazir Paul Nazar

Θεολόγος, Υποψήφιος Διδάκτορας Νεότερης και Σύγχρονης Ελληνικής Ιστορίας /
Theologian, PhD Candidate in Modern and Contemporary Greek History

Βιβλιογραφική αναφορά / Reference: Ναζάρ, Ν.-Π. (2023). 15ο Συνέδριο του European Forum for Teachers of Religious Education (EFTRE) (Ρώμη, 24-27 Αυγούστου 2023). Ελληνική Περιοδική Έκδοση για τη Θρησκευτική Εκπαίδευση/Greek Journal of Religious Education, 6(1), 117-122. DOI: 10.30457/0601238

Σύνδεσμος/link: <https://doi.org/10.30457/0601238>

Όλες οι απόψεις και οι ιδέες που εκφράζονται στην έκδοση είναι απόψεις και ιδέες των συγγραφέων και όχι του εκδότη (Πανελλήνιος Θεολογικός Σύνδεσμος ΚΑΙΡΟΣ-για την αναβάθμιση της θρησκευτικής εκπαίδευσης). / The opinions and views expressed in this publication are the opinions and views of the authors and not of the publisher (KAIROS - Greek Theological Association for the improvement of the Religious Education).

Το άρθρο μπορεί να χρησιμοποιηθεί για έρευνα, διδασκαλία και ιδιωτική μελέτη. Απαγορεύεται ρητά η αναπαραγωγή, η αναδιανομή, η πώληση, η εκμετάλλευση ή η διανομή του άρθρου, μέρους ή όλου, σε οποιαδήποτε μορφή και σε οποιονδήποτε. / This article may be used for research, teaching, and private study purposes. Any substantial or systematic reproduction, redistribution, reselling, licensing or distribution in any form to anyone is forbidden.

— ΑΚΟΛΟΥΘΕΙ ΤΟ ΠΛΗΡΕΣ ΚΕΙΜΕΝΟ —
— FOLLOWS THE FULL TEXT OF THE ARTICLE —

15ο Συνέδριο του European Forum for Teachers of
Religious Education (EFTRE)
[Ρώμη, 24-27 Αυγούστου 2023]

Ναζίρ - Παύλος Ναζάρ
Θεολόγος, Υποψήφιος Διδάκτορας Νεότερης και Σύγχρονης Ελληνικής Ιστορίας

The 15th European Forum for Teachers of Religious
Education (EFTRE) Conference
[Rome, 24-27 August 2023]

Nazir Paul Nazar
Theologian, PhD Candidate in Modern and Contemporary Greek History

Από τις 24 έως τις 27 Αυγούστου πραγματοποιήθηκε το 15^ο Συνέδριο του European Forum for Teachers of Religious Education (EFTRE) στη Ρώμη, με θέμα *Γέφυρες πάνω από ταραγμένα νερά: Η Θρησκευτική Εκπαίδευση σε μεταβαλλόμενους καιρούς (Bridges over troubled waters: RE in changing times)*. Πρόκειται για το πρώτο συνέδριο μετά από τέσσερα χρόνια (Δουβλίνο, Αύγουστος 2019), αφού μεσολάβησε η πανδημία του COVID-19, αλλά και μια σειρά από εξίσου σημαντικά γεγονότα, όπως η άνοδος του εθνικισμού πανευρωπαϊκά και ο πόλεμος στην Ουκρανία. Σε αυτό το πλαίσιο, βασικός σκοπός του Συνεδρίου, σύμφωνα με τους διοργανωτές, ήταν το πώς η Θρησκευτική Εκπαίδευση μπορεί να προσαρμοστεί στις νέες συνθήκες, αλλά και να συμβάλει έμπρακτα στην αντιμετώπιση των αναδυόμενων προκλήσεων. Το Συνέδριο φιλοξενήθηκε στους χώρους του Link Campus University, ενώ – όπως είθισται σε κάθε συνέδριο του EFTRE – ως φορέας συνδιοργάνωσης επιλέχθηκε η εγχώρια επαγγελματική ένωση εκπαιδευτικών της Θρησκευτικής Εκπαίδευσης, SNADIR της φιλοξενούσας χώρας.

Το Συνέδριο άνοιξε το μεσημέρι της 24^{ης} Αυγούστου με τις εγγραφές των συμμετεχόντων και την εκφώνηση χαιρετισμών από τη προσωρινή πρόεδρο του EFTRE Sonjia Danner και τον γενικό γραμματέα του SNADIR Orazio Ruscica. Η εναρκτήρια ομιλία έγινε από τη βραβευμένη με το Global Teacher Award 2022 εκπαιδευτικό Maria Raspatelli με θέμα «Γέφυρες πάνω από ταραγμένα νερά: Βρισκόμαστε σε μια μεταβαλλόμενη εποχή» (Bridges over troubled waters: We are in a changing time) και στη συνέχεια ακολούθησε ο αναπληρωτής καθηγητής του Πανεπιστημίου της Πάδοβα Andrea Porcarelli, ο οποίος μίλησε για την εξέλιξη της Θρησκευτικής Εκπαίδευσης στην Ιταλία, σε εισήγηση υπό τον τίτλο «Διδάσκοντας τη θρησκεία ανάμεσα σε γέφυρες και τείχη – Η εξέλιξη της διδασκαλίας της Καθολικής εκπαίδευσης στην Ιταλία» (Teaching religion between bridges and walls – The evolution of teaching of Catholic education in Italy). Ο κύκλος των ομιλιών ολοκληρώθηκε με τη διαδικτυακή παρέμβαση της διευθύνουσας συμβούλου του Culham St. Gabriel's Trust, Dr. Kathryn Wright, η οποία τοποθετήθηκε με θέμα «Όντας γέφυρες: Πλοηγώντας στον περίπλοκο κόσμο της Θρησκευτικής Εκπαίδευσης» (Being Bridges: Navigating the complex world of Religious Education). Η πρώτη ημέρα του Συνεδρίου έκλεισε με την παράθεση ανεπίσημου δείπνου στο εστιατόριο του Link Campus University.

Άποψη από τους υπαίθριους χώρους του Link Campus University

Η δεύτερη ημέρα του Συνεδρίου άρχισε με μία ομαδική παρουσίαση από τις Bianca Kappelhoff (Comenius-Institut, Γερμανία), Dr. Eszter Kodascy-Simon (Evangelical-Lutheran Theological University in Budapest, Ουγγαρία), Dr. Sandra Cullen (Dublin City University, Irish Centre for Religious Education, Ιρλανδία), Dr. Sonja Danner (KPH Wien/Krems, Αυστρία) και Dr. Tania ap Siôn (St. Giles' Centre and Bishop Grosseteste University, Ουαλία), σχετικά με την επίδραση της πανδημίας στον τρόπο διδασκαλίας των Θρησκευτικών, υπό τον τίτλο «“Ο Covid με έκανε να σκεφτώ...” Τι έχει πραγματικά σημασία στη ΘΕ» (“Covid made me think about...” What really matters in RE). Ακολούθησε ο πρώτος κύκλος εργαστηρίων και στη συνέχεια συνήλθε η γενική συνέλευση του EFTRE, στη διάρκεια της οποίας ανακοινώθηκαν οι εκπρόσωποι των χωρών-μελών στο κεντρικό συμβούλιο του EFTRE. Από την πλευρά της Ελλάδας, ως νέος εκπρόσωπος επιλέχθηκε ο Άγγελος Βαλλιανάτος, ενώ ο Μάριος Κουκουνάρας-Λιάγκης παρέμεινε στη θέση του μέλους του εκτελεστικού συμβουλίου του EFTRE. Επιπλέον, η συνέλευση επικύρωσε την εκλογή του καθηγητή του Πανεπιστημίου της Βόννης Bert Roebben στη θέση του προέδρου του EFTRE. Η ημέρα έκλεισε με ομαδικές επισκέψεις σε θρησκευτικά τοπία της Ρώμης: στη Μεγάλη Συναγωγή και την Εβραϊκή Συναγωγή, στο Προτεσταντικό (Μη-Καθολικό) Κοιμητήριο, στις Κατακόμβες του Αγίου Σεβαστιανού, στο Μεγάλο Τέμενος και το Ισλαμικό Πολιτιστικό Κέντρο, και στη Συλλογή Θρησκευτικής Τέχνης του Βατικανού.

Η κεντρική αίθουσα του Συνεδρίου

Η τρίτη ημέρα του Συνεδρίου ξεκίνησε με κεντρικό ομιλητή τον συνεργάτη του Συμβουλίου της Ευρώπης και του Ευρωπαϊκού Κέντρου Wergeland, Δρ. Άγγελο Βαλλιανάτο και θέμα «Η Θρησκευτική Εκπαίδευση ως παράγοντας της δημοκρατικής σχολικής ζωής» (Religious Education as a factor of democratic school life), ενώ στη συνέχεια ακολούθησε ο δεύτερος κύκλος εργαστηρίων. Μετά το μεσημεριανό γεύμα, οι σύνεδροι επισκέφθηκαν το Ιησουιτικό Κέντρο της Ρώμης και η ημέρα έκλεισε με την παράθεση επίσημου δείπνου στον προαύλιο χώρο του Link Campus University.

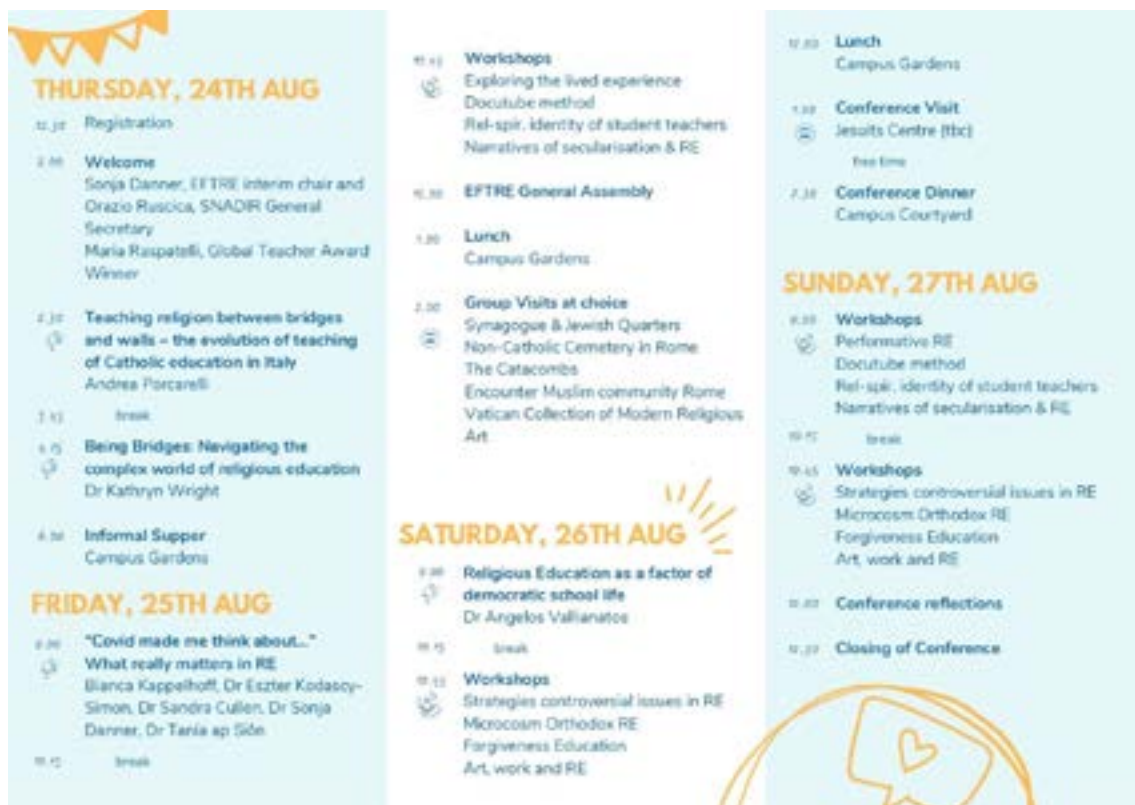

Το προαύλιο του Link Campus University

Η τελευταία μέρα του Συνεδρίου περιλάμβανε δύο κύκλους εργαστηρίων, παρέχοντας την ευκαιρία στους συμμετέχοντες να παρακολουθήσουν όσα εργαστήρια δεν μπόρεσαν τις προηγούμενες ημέρες. Το Συνέδριο έκλεισε με μία συνολική αποτίμηση όσων έλαβαν χώρα στη διάρκεια των τεσσάρων ημερών και το ραντεβού ανανεώθηκε για τον Αύγουστο του 2025 στη Βουδαπέστη, όπου θα διεξαχθεί το επόμενο συνέδριο.

Ιδιαίτερη αναφορά αξίζει να γίνει στα εργαστήρια, τα οποία αποτέλεσαν και το μεγαλύτερο κομμάτι του Συνεδρίου. Συνολικά παρουσιάστηκαν εννέα εργαστήρια σε τέσσερις κύκλους. Όπως φαίνεται στη φωτογραφία του προγράμματος, παρακάτω, κάθε εργαστήριο – με εξαίρεση δύο – παρουσιάστηκαν από δύο φορές, ώστε να διευκολυνθούν οι συμμετέχοντες στην επιλογή τους. Οι θεματικές τους κάλυψαν ένα

ευρύ φάσμα ζητημάτων, από τη θέση της Θρησκευτικής Εκπαίδευσης σε διάφορες χώρες (Γερμανία, Δανία) και το μέλλον της στο μεταβαλλόμενο ευρωπαϊκό συγκείμενο μέχρι ειδικές διδακτικές προσεγγίσεις και φιλοσοφικούς προβληματισμούς σχετικά με την αξία της τέχνης και τη χρησιμότητα της ηθικής στη διδασκαλία των Θρησκευτικών. Χάρη σε αυτή τη θεματική ποικιλία, οι συμμετέχοντες είχαν την ευκαιρία να ενημερωθούν «από πρώτο χέρι» για τις εξελίξεις στον χώρο της Θρησκευτικής Εκπαίδευσης διεθνώς, αλλά και να εμπνευστούν από τη δουλειά των συναδέλφων τους, παίρνοντας ιδέες για το δικό τους έργο.

Το πρόγραμμα του Συνεδρίου

Όσον αφορά την ποιοτική αποτίμηση του Συνεδρίου, μπορεί να υποστηριχθεί ότι υπήρξε θετική, για μια σειρά από λόγους. Πρώτον, το γεγονός ότι μετά από τέσσερα χρόνια πανδημίας βρέθηκαν ξανά από κοντά άνθρωποι από – σχεδόν – κάθε χώρα της Ευρώπης για να συζητήσουν σχετικά με το μέλλον της Θρησκευτικής Εκπαίδευσης, αποτελεί από μόνο του παράγοντα επιτυχίας, εφόσον το ενδιαφέρον για τη θέση και τον ρόλο των Θρησκευτικών στην παρούσα συγκυρία παρουσιάστηκε ανανεωμένο. Ας σημειωθεί ότι στο διάστημα ανάμεσα στο προηγούμενο συνέδριο και σε αυτό της Ρώμης, εκτός από την πανδημία, μεσολάβησε η ρωσική εισβολή στην Ουκρανία, αλλά και η άνοδος της ακροδεξιάς και του εθνικισμού σε ολόκληρη την Ευρώπη, με ό,τι αυτό συνεπάγεται για τη Θρησκευτική Εκπαίδευση ως κατεξοχήν χώρου συνάντησης των διαφορετικότητων.

Επιπλέον, η ίδια η εμπειρία της συμμετοχής στο Συνέδριο υπήρξε «ολιστική». Κάθε μέρα άρχιζε «θεωρητικά», με τις κεντρικές ομιλίες, εμβάθυνε σε πιο «πρακτικά» ζητήματα, μέσω των εργαστηρίων και έκλεινε «βιωματικά», με κάποια επίσκεψη σε χώρους θρησκευτικού ενδιαφέροντος. Πέρα από την καθαρά πρακτική της αξία, η οργάνωση του Συνεδρίου με αυτόν τον τρόπο και με τη συγκεκριμένη δομή, αποτέλεσε υπενθύμιση ότι ο χώρος της Θρησκευτικής Εκπαίδευσης δεν (θα έπρεπε να) περιορίζεται στην ανάλυση θεωρητικών ζητημάτων, αλλά (να) αφορά στη ζωντανή εμπειρία των εκάστοτε κοινωνιών και κοινοτήτων, με όσο το δυνατό πιο συμπεριληπτικό τρόπο.

Κλείνοντας, η σημαντικότερη παρακαταθήκη του Συνεδρίου δηλώνεται εύγλωττα από τον τίτλο του: «Γέφυρες πάνω από ταραγμένα νερά». Σε μια περίοδο που όλες οι βεβαιότητες πάνω στις οποίες χτίστηκε το ευρωπαϊκό οικοδόμημα αμφισβητούνται ανοιχτά, αποτελεί επιτακτικό καθήκον οι άνθρωποι της εκπαίδευσης και ιδιαίτερα όσοι ασχολούνται με τη διδασκαλία μαθημάτων ταυτότητας, όπως τα Θρησκευτικά, να χτίσουν διαύλους διαλόγου και επικοινωνίας ανάμεσα στις διαφορετικές και ενίοτε αντιθετικές φωνές. Το Συνέδριο, με τις εργασίες του, αλλά κυρίως μέσα από την ανταλλαγή απόψεων, προτάσεων και εκπαιδευτικών πρακτικών, κινήθηκε επιτυχώς προς την κατεύθυνση της γεφύρωσης των χασμάτων που απασχολούν τις σύγχρονες ευρωπαϊκές κοινωνίες. Μένει να φανεί κατά πόσον, οι γέφυρες που θα οικοδομηθούν, θα αντέξουν στους ανέμους και τα κύματα του μέλλοντος. Ίσως αυτό αποτελέσει το θέμα ενός άλλου συνεδρίου...